ڕەوتی شانۆی کوردی لە دوێنێ و ئەمڕۆدا

ڕەمەزان ئیبراهیم
(سلێمانی)

لەگەڵ ئەوەی ماوەیەکی زۆرە ئەم لێکۆڵینەوەیەم ئامادە کردووە، بەڵام باری شانۆی کوردی ئەمڕۆکەش پێویستی بە لێکۆڵینەوەی زیاتر لەمەش هەیە و پێویستە توێژینەوەی زیاتری لەسەر بکرێ، من بە پێویستی سەر شانی خۆمی دەزانم کە وەک شانۆکارێک کە تەمەنی کارکردنم لەو بوارەدا بەسەر بردووە و وەک دڵسۆزێکی شانۆی کوردی ئاوڕێک لەو بوارە بدەمەوە. هەر چۆنێک بێت ئەم بارودۆخ و ڕەوتەی شانۆی کوردی ئەمڕۆ هەموومان دەگرێتەوە، بە تایبەتی ئەو لاوە خوێن گەرمانەی کە دەیانەوێ بە ڕاستی خزمەتی شانۆی کوردی بکەن. ئەگەر بڕوانینە شانۆی کوردی لە ڕۆژگار و سەردەمی دوێنێی نزیک و ئەمڕۆی شانۆی کوردیدا، دەبینین جیهانی شانۆی کوردی لەسەردەمی حەفتاکانەوە تاکو کۆتایی هەشتاکان گەشەیەکی باشی بەخۆیەوە بینیوە و لە سەردەمی هەشتاکانیشدا بەهۆی گرنگی ژیانی سیاسی ئەو ڕۆژگارە توانرا بینەرێکی زۆر بەلای خۆیدا کێش و کۆبکاتەوە، کە تاکو ئەمڕۆش کاریگەری ئەو ڕۆژگارە زێڕینە بە شانۆی کوردییەوە دیارە و گەل و نەتەوەکەمان دەبێ شانازی بەو سەردەمەوە بکات، بەڵام ئەفسووس دوای ڕاپەڕین بەهۆی خراپی باری ئابووری و تەنگەژەی باری ڕامیاری و دروست بوونی فیلمی ڤیدیۆیی و چوونە دەرەوەی شانۆکارانی لێهاتوو بۆ دەرەوەی وڵات، شانۆی کوردی بەرەو تێکچوون ڕۆیشت و هونەرمەندانی شانۆکار پەرتەوازە بوون، بۆیە شانۆی کوردی لەو دەمانەدا بۆشایی تێکەوت، بەڵام لەم دواییانەدا وەرزێکی نوێ بۆ شانۆی کوردی هاتە پێشەوە و گەنجەکانمان لەو بوارەدا خۆیان هیلاک کردووە و ناو بەناو بەرهەمی بە پێز لە فیستیڤاڵە شانۆییەکاندا پێشکەش دەکەن. جا بە هۆی دابڕانی جەماوەری شانۆی

کوردی و کەم بە دیارکەوتنی شانۆکاران لەو بوارەدا، بە پێویستم زانی ئەگەر بەشێوەیەکی کورتیش بێت لەم بابەتە بکۆڵمەوە. باوکی شانۆی کلاسیزم، ستانیسلاڤسکی، لە ئامۆژگارییەکدا بۆ قوتابییە هونەرمەندەکانی دەڵێ: «براکانم تکا دەکەم کە خۆتان خۆش نەوێت لە هونەرەکەتاندا، بەڵکو هونەرەکەتان خۆشتر بوێت لە خۆتاندا» هونەرمەندی ئەڵەمانیش «لنکان» لە باسی هونەری ئەکتەردا دەڵێت: «کار و پیشەی شانۆیی هونەرێکە کە بەشێکی گرنگی هونەریی هەست پێکراوەکانە، چونکە کاتێ ئەکتەرێک دەچێتە سەر شانۆ، وەک ئەوە وایە، چووبێتە ناو مینبەری پەرستگایەکەوە و خەڵکی بەرەو ڕاستی و هەقیقەت ڕێنمایی بکات..»

جا ئەگەر کار و پیشەی هونەرمەند و شانۆکار هێندە پیرۆز بێت. دەبا شانۆکارەکانی لەمەڕ خۆشمان بەو چەشنە ڕێز لە خۆیان و هونەرەکەیان بگرن و لێبوردانە کار بۆ شتە جوانەکان بکەن و بە کێشە سەرەکییەکانی کۆمەڵگاوە خەریک بن، با پسپۆرانی شانۆش گەنج و لاوەکانمان بەو شێوەیە پەروەردە بکەن و خزمەتی شانۆی گەل و نەتەوەکەمان بکەن.

گرنگی شانۆ و ئەزموونی شانۆی کوردی

«ژان ژاک برنارد دەڵێ: «شانۆ پێش هەموو شتێک هونەرە و هونەریش لە ڕێگای دیالۆگەوە شتێک دەدۆزێتەوە کە شاراوەیە و پێویستی بەوە هەیە کە هەستی پێ بکرێت..». هونەری شانۆ لە جیهاندا بە بەشێکی گرنگ لە هونەر دادەنرێت، هونەریش باری کۆمەڵگا و کێشە کۆمەڵایەتی و سیاسییەکان و شارستانیەت دەست نیشان دەکات و دەست وەردەداتە ناو گرفتە ئاڵۆزەکانەوە، بۆیە لە گشت ساتەکانی ڕۆژگار و لە هەموو سەردەمانێکدا بوونی خۆی دەسەلمێنێ و دەوری کاریگەر و ئیجابی و گرنگی خۆی لەناو وریاکردنەوەی کۆمەڵگا و شارستانیەتدا دەبینێ. هونەری شانۆ مامانێکە کۆمەڵێکی نوێ و نوێخواز لە منداڵدانی نەزانین و دواکەوتوویی کۆمەڵایەتی و سیاسی دەردەهێنێ و بە دنیای ڕوون و خۆشی و هۆشیاری شاد دەکات.. هەر لە ڕێگای هەست کردن بە نهێنییەکانی سروشت و دنیا بە ئاگا دێتەوە. هەر کۆمەڵگا و نەتەوەیەک بە پێی بۆچوونی خۆی هەوڵ بۆ گۆڕینی دەدا. ئێمە کاتێک

دەچینە هۆڵێکی شانۆوە، وەک بینەرێک دادەنیشین بە نیازی خۆ ڕۆشنبیرکردن و فێربوون تەماشاچی بین، نەک وەک تەماشاچییەکی سادە و ساکار ببینین. ئازار بخۆینەوە و ئازار دەربڕین وەک ئەوانەی ئازار دەچێژن.. ئێمە بەهۆی شانۆوەیە کێشە و دەردە کۆمەڵایەتی و سیاسییەکانمان، تەنگوچەڵەمەی ڕۆژ و ڕۆژگارەکانمان دەردەبڕین و هەوڵ بۆ چارەسەریان دەدەین، هەروەک فەیلەسووفی یۆنانی مەزن ئەرستۆ دەڵێت: «شانۆ یارمەتیمان دەدات کە بە چاکی لە خۆمان بگەین، چونکە شانۆ شوێنێکە بۆ لێکۆڵینەوەی ژیانی مۆرالیمان..».

شانۆ بۆیە پیرۆزە، چونکە لە ژیانی ڕەوشتیمان دەکۆڵێتەوە و چارەسەری حاڵی ژیانمان دەکات، ئەگەرچی ئێستا شانۆیەک دروست بووە بەناوی شانۆی شێوەکاری و بڕوا بە دەقی شانۆیی ناهێنێ، بەڵام لەو بڕوایەداین کە هەموو شانۆییەک دەقێکی پێویستە و هەموو دەقێکیش نووسەرێکی خۆی هەیە. شانۆ بێ نووسەر لاشەیەکی بێ گیانە و ڕوحی زیندوێتی تێدا نییە و کەڵکی بینەر ناگرێت، کەواتە نووسەر ڕوحییەتێکی پاک و زیندووی جەستەی شانۆیە. وەک ستانیسلاڤسکی دەڵێت: «شانۆ لە نووسەرەوە دەست پێدەکا» نووسەریش یەکەمین کەسە کە بابەت و پاڵەوانی شانۆگەرییەکە هەڵدەبژێری، تاکو لەسەر شانۆ بەهۆی کرداری شانۆییەوە و لە لایەن ئەکتەرەوە کە کاراکتەری کەسەکە بەرجەستە دەکا و دەیگەیەنێتە جەماوەر و بینەر.

پراکتیزەکردنی ڕۆشنگەری و کارامەیی نووسەر مژدەی سەرکەوتنی بەرهەمی شانۆییەکە دەگەیەنێت، لەگەڵ ئەمەشدا نووسەر دەبێ هەمیشە کێشە واقیعییەکان لە چوار چێوەی کاریکی هونەری و فەنتازیایەکی

ئێستێتیکایی بخاتە ڕوو، کە جەماوەر خواستوویەتی، نەک بە بیرۆکەی پڕو پووچەوە خەریکیان بکات، بەڵکو کارێک بکات بۆ هەقیقەتی ئەو مێژووەی بە ژان و ئازاری سەردەم دەنووسرێنەوە تاکو ئەدەب و هونەری شارستانیەت بە بڵندی و پاکی بمێنێتەوە.

شانۆش جێگای ڕاستی گوتنە. مەڵبەندی خۆشەویستی و ڕۆشنبیری و مرۆڤایەتییە، نەک درۆ و دەلەسە کۆمەڵایەتییەکان، دەبێ نووسەر قەڵەمی ژانگرتووەکان بگرێ بە دەستەوە و زۆرداران و چەوسێنەرانی پێ بتەزێنێ. «ڕاستی گوتنیش نەک هەر بەرەنگاری درۆ و دەلەسەکان دەبێتەوە، بەڵکو ئەو کەسەش سووک و ڕیسوا دەکات کە درۆ و دەلەسەکان بڵاو دەکاتەوە».

ئا لێرەوە دەتوانرێ ئەو هەقیقەتە ڕابگەیەنرێت کە «شانۆ قوتابخانەی گەلە و وانەی ڕاستی تێدا دەوترێتەوە» شانۆی کوردی وەک هەموو نەتەوەکانی دنیا دەبێ لەم ڕوانگەیەوە هەڵبسەنگێنرێت، نەک وەک ئەوانەی بۆ وێست و خواستی خۆیان بە هەگبەی بەتاڵەوە بیانەوێ کاری هونەری ڕەسەنی کوردی بشارنەوە. لەو ماوانەی کە شانۆی کوردی بووژاوەتەوە، مژدە و پەیامی پیرۆزی شانۆی پێ بووە و گەل و نەتەوەکەمان دەبێ شانازی پێوە بکەن- لەلایەکی دیکەوە لاوە خوێن گەرمەکانمان دەبێ جەماوەر پاڵپشتیان بکا و ئەوانیش هەر بۆ وێستی جەماوەرەکەیان هەوڵ بدەن. شەونخوونی بکەن تا تەختەی شانۆدا بۆ جەماوەر ڕۆشن بکەنەوە.

شانۆ پیرۆزە و بزووتنەوەیەکی ڕەوشتەندی و کۆمەڵایەتی و مرۆڤایەتی لەناو کۆمەڵدا دروست دەکات، بۆ بەدیهێنانی ئەم مەبەستە پێویستە برا هونەرمەندەکانمان و شانۆکاران دەستگیرۆدەیی یەکتر بکەن، حکوومەتی هەرێمی کوردستانیش بودجەی تایبەتیان بۆ تەرخان بکات، هۆڵی شانۆی زیاتر لە شارەکان و تەنانەت لە شارۆچکەکانیشدا دروست بکات و کادیران و شارەزایانی بواری شانۆ بنرێتە دەرەوەی وڵات تاکو شارەزایی زیاتر پەیدا بکەن و لاوان و گەنجانمان زیاتر قاڵبووی هونەری شانۆ بکەن. تیپە هونەرییەکانیش پاڵپشتی یەکدی بن و بە دڵسۆزی و خەمخۆرییەوە مااڵی شانۆی کوردی ئاوەدان بکەنەوە و شانۆ بە بارودۆخی ڕۆژگار و سەردەمەکەی خۆیان ڕەنگدار بکەن. سایکۆلۆژیەتی هونەرمەندی ڕاستەقینە لەوەدا دەردەکەوێ کە بۆ هونەرەکەی بە وەفا و دڵسۆز بێ لە پێناوی هونەری میللەتەکەیدا شەونخوونی بچێژێ.

شانۆی کوردی دوێنێی تازە و ئەمڕۆی کۆن

ئەگەر بڕوانینە مێژووی شانۆی کوردی، بە گوێرەی باری کۆمەڵایەتی و ڕامیاری و ئابووری بەرەو پێشەوە چووە، بەردەوام ئەو شانۆگەرییانەی لە سەرەتای جموجوولّە شانۆییەکاندا پێشکەش کراون، لە کێشە کۆمەڵایەتییەکان دواون و پاشان شان بە شانی خەباتی سیاسی پەلیان هاوێشتووە و دژ بە ڕژێمی دەرەبەگایەتی تێکۆشاون، پاشان بزووتنەوەی شانۆیی پەرەی سەندووە و بەهۆی لاوانی ڕۆشنبیرەوە بیری بینەریان بە کێشە کۆمەڵایەتییەکان تەڕ و پاراو کردووە و بەرهەمی داهێنەرانە پێشکەش کراون.. لەگەڵ ئەمەشدا نابێ ئەوە لە یاد بکەین کە ئەکتەری بێ بەهرە و نەخوێندەوار کە ڕۆژگار کردبوونی بە هونەرمەند و لە ڕێی لاواندا ببوونە کۆسپ و تەگەرە، ئەمێستا شەپۆلێکی هەڵچووی خوێندەوار و ڕۆشنبیری گەنج سەریان هەڵداوە کە هیوایەکی زۆریان لێ بەدی دەکرێ کە لەدوا ڕۆژێکی نزیکدا ببنە پسپۆر و شارەزای ئەو بواڕە، بۆ زانینی زیاتر حەز دەکەم ڕای هەندێک لە شارەزایان و مامۆستایانی دڵسۆزی شانۆی کوردی وەربگرم، تاکو بزانین شانۆی کوردی لە چ ئاستێکدایە و ڕێنماییان بۆ شانۆی کوردی چییە؟ سەرەتا مامۆستا (غازی بامەڕنی) کە ماوەیەکی زۆرە لە هەندەران دەژی، بەاڵم لەبەر ئەوەی چەرخ و زەمانێک بوو بە دڵسۆزییەوە ئەسپی خۆی بۆ خزمەتی شانۆی کوردی تاودابوو، پێشەنگی ڕاستەقینەی بواڕەکە بوو کە مایەی شانازییە تاکو ئەمڕۆش جێ دەستی دیارە، ئەگەرچی لە ماوەی حەفتاکاندا پێشەنگی شانۆی کوردی بوو، دەڵێت: «شانۆی کوردی چەند هەنگاوێکی باشی ناوە و بەرەو پێش چووە، هەر بۆیە بە چاوێکی پڕ لە ئاواتەوە دەڕوانمە پاشەڕۆژی جوولّانەوەی شانۆگەرییان. بەتایبەتی گەلی کوردمان زۆر ڕێز لە شانۆ دەگرێت، ئەوەشمان لە یاد نەچێ، کە لاوانی کورد شەیدای شانۆن و ڕۆژ لە دوای ڕۆژ لەگەڵ شانۆدا پێوەندییان زیاتر بەتین دەبێ، بۆیە دەبێ ئەوەش بڵێین کە بزووتنەوەی شانۆ لە کۆسپ و تەگەرە بێبەری نییە. هەر لەبەر ئەمەشە چەند کەسانێک وا هەست دەکەن، دەوری پێشڕەوایەتی دەبینن، بێ ئەوەی پێوەندییەکی ڕاستەوخۆیان بە شانۆوە هەبێت، تەنیا دوای مەسەلەی عاتیفی و «سۆزدار»ی کەوتوون..

ئەوانە باشتر وایە کە شانۆ بکەن بە قوتابخانەیەکی ڕاستەقینەی گەل و لەم ڕێگایەوە خەڵکی پێ گەیەنن، نەک ئەم هونەرە پیرۆزە بکەن بەقوربانی بۆ کۆکردنەوەی چەند پوولێک..» سەرجەمی ئەو بۆچوونانەی مامۆستا غازی بامەڕنی «یادی بەخێر» ئەوە دەگەیەنێت کە لەو سەردەمانەدا کەسانێک هەبوون بەناوی پێشڕەوایەتییەوە ئەسپی شانۆی کوردییان بەرەو لای شانۆی بازرگانی بردبوو، بەڵام ئەوەش زۆری نەخایاند پێشڕەوانی شانۆی کوردی توانییان لاوانی خوێن گەرم پێ بگەیەنن کە ئەمڕۆ مایەی شانازی شانۆی کوردین و شەونخوونی دەکەن.

مامۆستا - ئەحمەد سالار- بەم چەشنە باس لە شانۆی کوردی سەردەمانی خۆی دەکات و دەڵێت: «شانۆی کوردی تۆوەکەی چێنراوە و گەیشتۆتە چەکەرەش، بەڵام سەوز بوونی تەواوی دەوێت تاکو دەگاتە گوڵگرتن، پێویستی بەخۆر و ئاوو هەواو چاودێری و گەڵێ پێداویستی دی هەیە، کە تەواوکەری بۆن و بەرام و بەردەوامی ژیانی ئەون.. ئەوەی شادەماری بزووتنەوەی شانۆی ئێستایە، ئەو لاوە خوێن گەرمە تازە پێگەیشتووانەن لە بۆتەی خۆشەویستی هونەرەکەدا لەگەڵ هیوا و هەستەوە ژیان دەست پێ دەکەن، بۆیە منیش خۆم بە بەختیار دەزانم کە کەسێکم لەوانەی کاریان لە دروستبوونە نوێیەکەدا بووە و ئێستاش لە سەنگەری داکۆکی لە پێشکەوتنخوازی و هونەری شانۆی کوردم.. خۆشحاڵم بەوەی خۆم لە بەرەی بیر ڕووناکاندا دەبینمەوە و هەمیشە هەست بە دژایەتی کۆنەپەرستان دەکەم..» ئەحمەد سالار هەمیشە ڕەمزی پێشکەوتنی شانۆی کوردی بووە، بۆیە چەند ساڵ لەمەوبەر بەو شێوەیە لە شانۆی کوردی دواوە و لایەنگری لاوە خوێن گەرمەکان بووە و ئێستاش بەردەوام بە بۆچوونی جوان و فەلسەفەی هونەری خۆی خزمەتی شانۆی گەلەکەمان دەکات و بە واتا فەلسەفییە جوانەکانی «ئەگەر شانۆ قوتابخانەی گەل بێ، دەبێ وانەی ڕاستی تێدا بوترێتەوە، بەردەوام چەندین قوتابی و شانۆکاری گەلەکەمانی پێگەیاندووە کە ئێستا بوونەتە ڕێبەری ڕەوتی شانۆی کوردی و گوڵی بۆنخۆشیان دەسکەنە دەکەن و پێشکەشی بینەر و جەماوەری شانۆی کوردی دەکەن.

کەمال ڕەئووف هەنجیرەش، ئەگەرچی ماوەیەکی زۆرە لە شانۆی کوردی دوورکەوتۆتەوە، بەڵام چالاکانە بە نووسین و شانۆنامەکانی ئاگاداری ڕۆژگار و

نەهامەتییەکانی شانۆی کوردی بووە، لە وتار و دەستنووسێکی خۆیدا و لەژێر ناوی «لێم زوبر مەبن»دا دێتە سەر باسی شانۆی کوردی و دەڵێ: «شانۆ وەکو هەموو جموجوڵێکی مرۆڤایەتی لە هەڵپە و شیکردنەوەی ئاڵۆزی ژیاندایە و جەماوەر لێوەی گلاوە، بەڵام مەرج ئەوەیە ئەو کەموکوڕیانەی لێوەی ئاڵاوە، نەبێتە شکستی و ڕەوتی مێژوو ڕاپێچ بکا. ئاوڕدانەوە لە قوتابخانە مێژوویەکان کارێکی گونجاوە بۆ گۆڕانکاری.. بڕێخت دەڵێ: «بۆ گۆڕانکاری پێویستیمان بە زانینی کەموکوڕییەکانی مێژوو هەیە، نەک بە چاکە و پیاهەڵدان».

لەم بۆچوونە بە نرخەوە هەست بە کەموکوڕییەکانی شانۆکەمان دەکەم. هونەری شانۆکەمان کە تاکو حەفتاکان ئارەزوومەندێتی بااڵی بەسەردا کێشابوو تاکو ئەمڕۆش سەر و سیمای نوێکاری و لەخۆبردنی پێوە دیارە و کۆمەڵێک لاوی خوێن گەرمی لێبوردە پەروەردە بوون، بەڵام ئەم کۆمەڵەش بەس نییە بۆ ئەو ئەرکە شانۆییەی کە پێمان سپێررراوە، دەردە کوشندەکەی شانۆی کوردی ئەمڕۆمان وەک دوو هەلی لاچاو بەڵەکە و نیشانەیە، ئەو لەکەیەش لێپرسراوان و کادیرانی شانۆ لێی بەرپرسیارن، کەچی لەگەڵ ئەمەشدا دەبینین پێچەوانە کەوتۆتەوە، لاوە خوێن گەرمەکانی شانۆ بێزار بوون لەناخیاندا چەکەرە دەکات.. با بپرسین بۆ؟! لەبەر ئەوەی ئەم لاوە خوێن گەرمانە نایانەوێ وەک کەڵە هونەرمەندەکانی دی ببن بە مەلای سەر مینبەر و هەمان وانەی ئەوان بڵێنەوە.. لێم زوبر مەبن. گەر بڵێم تفەنگی ڕاوچی شانۆ تەنیا ڕۆشنبیری و ژیریە، چونکە ئازاری واقیعی شانۆی ئەمڕۆی لە مەڕ خۆمان ئەو ڕاستییەمان لێ دەکات بەو

کـلـّـپـەیەی خـۆ پەرسـتـەکـانی هونەری شـانۆ هەڵدەپرووکـێنێ..» سـەرجـەم ڕاکـانی کـەمـال ڕەئووف هەنجـیـرە لەجێی خۆیدایە کـە لە ڕۆژگـارێکی تایبـەتی خۆیدا شانۆی کوردی بەو شێوەیە هەڵسەنگاندووە. ئەگەر بە وردیش لە شـانۆی کـوردی ئەمـڕۆمـان بڕوانین، ئەوە دەبینین سستی پێوە دیارە و پێویستی بە گۆڕان و تەکان هەیە و ئاوەڕدانەوەش لە مێژووی گەلەکـەمـان هەنگاوی پیرۆزی ئەو تەکان و گـۆڕمەیە، واتە وەک بیرۆکە و دەقی شـانۆیی پێـویسـتـە کـارەسـاتی مـێـژووی گـەلەکـەمـان و ڕۆژگـاری ناهەمـواری ئەم نەتەوە سـتـەمـدیدەیە بکرێتـە شـانۆیی و نـیـشـانی نەتەوەکـەمـان بدرێتـەوە وەک چۆن وتراوە «شـــانۆ ئاوێنەی گـــەلە» با ئاوێنەی گـــەل ڕاستییەکانی مێژووەکەمانی تێدا نیشان بدرێ، هەروەها ڕێنمـایی لاوە خـوێن گـەرمـەکـانمان بکرێت تاکـو تەوژمی زیاتر بدرێ بە ڕەوتی شـانۆی کـوردی و شـانۆکـەمـان لە ڕوانگەی مرۆڤایەتیدا بتوێتەوە. لەلایەکی دییەوە هەوڵ بدرێ چـەند هۆڵـێکـی تـازە و مـــــۆدێرن لە شـــــار و شارۆچکەکانی کوردستاندا لەلایەن حکوومەتی هەرێمی کوردستانەوە دروست بکرێت، یان دەوڵەمەندەکانی شار هان بدرێن تاکـو ئەو هۆڵە شـانۆییـانە دروست بکەن و لەگەڵ هەموو نمایشێکی شانۆییدا هەموو حیسابی خۆیان بدرێتێ.. ئەمـەش بە هەنگاوێکی تـازە و باشی دەزانم تاکـو شـانۆی کـوردی لەو تەنگژەی بێ هۆڵی شـانۆیانەدا ڕزگاری ببێت، لەسەرێکی دیشـەوە با تـیـپـە هونەرییەکان بۆ نمایشی شـانۆگـەرییـەکـانیـان هاوکـار و هەمـئـاهەنگی یەکـتـری بن و لە کـەرەسـتـەی هونەری و ئەکـتـەر و پێداویستییەکانی تردا دوور لە ئیرەیی و ڕق و کینە بە خۆشەویستی و تەبایی شانۆکـانمان بڕازێننەوە و بینەر و جەماوەری شانۆیش لە هۆڵەکاندا جمەیان بێت، لەکۆتایی ئەم وتارەدا دەتوانم بڵێم کە لەدوای ڕاپەڕینەوە، شـانۆی کـوردی بەرەو داڕمـان هاتووە و تـاکـو ئێسـتـاش خـۆی نەگـــرتۆتەوە، ئەگـــەرچی ناو بەناو و ســـاڵانە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتییـەکـانی شـانۆوە فـیـسـتـیـڤـاڵی شـانۆیی پێشکەش دەکرێ و شانۆی کوردی ئاهێکی پێدا دێتەوە، بەڵام ئەمـە بەس نـیـیـە بۆ بەرەودان بە نمایشی شـانۆیی، هەروەها لە فـیـسـتـیـڤـاڵەکـاندا زۆربەی زۆری نمایشەکـان، دەقە بیانییەکان دووبارە دەبنەوە نەک دەقی خۆمالّی و لە ڕووی شێوازی هونەریشەوە تێکەڵ و پێکەڵـی قوتابخانە هونەرییەکانی پێوە دیارن. بەدوای ئەوانەشدا تازە بە تازە لاوەکانمان بیرۆکەی زیندووکردنەوەی شانۆی ناماقوولّ و بێهوودەیی دەخەنەوە سەر شانۆ، لەکاتێکدا لە ئەمڕۆ و لە شـانۆی ئەوروپیـشدا باوی ئەو جۆرە شـانۆییـانە نەمـاوە. شـــانۆی کـــوردی دەبێ دەقی خـــۆمـــاڵی و ژان و ئازارە کۆمەڵایەتییەکانی سەردەمی ئەمڕۆی خۆی نمایش بکات تاکـو جەمـاوەر لێی کـۆبێـتـەوە، دەبا پسـپـۆرانی شـانۆی کـوردی قـۆڵـی خـزمـەتکردنی لێ هەڵبکەن و لاوە خـوێن گەرمـەکانمان بەرەو ڕاستی گـوتن و دەقە خۆمالّـییـەکان ڕابهێنن. با حکوومەتی هەرێمی کوردستانیش ئەوان بۆ دەرەوەی وڵات بنێرن تاکو شارەزایی زیاتر پەیدا بکەن و لە خزمەتی شانۆی نەتەوەکەماندا ڕەنگ بداتەوە. بەهیوام شـانۆی کـوردیش دوێنێی تـازە و ئەمـڕۆی کـۆنی کـوردی نەبێت، بەڵکو سـاڵ بە سـاڵ و ڕۆژ لەدوای ڕۆژ بەرەەمی تازە تازەگەری لە مەڕ خۆماندا پێشکەش بکرێ.

سەرچاوە:

(١) ڕاهێنانی ئەکـتـەر، مـۆریس فـیـشـمـان، گـۆڕینی نوورەدین مستەفا، پێداچوونەوەی دریـنی خشبە.

(٢) هونەری شانۆ، نووسینی: محەمەد فەرحان عومەر.

(٣) تـیـۆری شـانۆی مـەڵـحـەمی، برتول برێخت، گـۆڕینی دکـتـۆر جەمیل نصەیف.

(٤) گـۆڤـاری بەیان، ژمـارە (١٠) سـاڵی ١٩٧٣، گـۆڤـاری بەیان، ژمارە (١٣، ١٩) سالّی ١٩٧٤.

(٥) گۆڤاری بەیان، ژمارە (٣٣) سالّی ١٩٧٦.

(٦) گۆڤاری سینەما و شانۆ، ژمارە (٢) سالّی ١٩٧٦.

(٧) دەروازەی درامـا، ئەحـمـەد سـالار، بەشی یەکـەم، سـالّی ١٩٨٠.

(٨) ڕۆژنامـەی العـراق، ژمـارە (٢٤٨١)، ١٩٨٤/٣/٢٨، ڕیپۆرتاژێک بە بۆنەی شانۆی جیهانییەوە.

(٩) دەســـتنووســـێکی کـــەمـــال ڕەئووف هەنجـــیـــرە، لە ١٩٨٣/٢/١٨.